

al inimitabilei diversități omenești și unicitați a ei. În calitate de oaspete și de coleg recunoscător, îmi îndrept gândurile bune către Suedia, țara dumneavoastră, către limba și civilizația ei, bogata și falnică sa istorie și către perseverența ei de a-și păstra natura specifică. N-am fost niciodată în Suedia, dar, de decenii, am aflat lucruri multe și bune despre țara dumneavoastră, de când am primit primul dar care mi-a venit de aici acum patruzeci de ani și era o carte suedează, un exemplar din prima ediție a *Legendei lui Hristos* cu un autograf al Selmei Lagerlöf. De-a lungul anilor am primit mai multe lucruri din țara dumneavoastră până când m-ati făcut acum o surpriză cu acest dar imens. Vă rog să-mi permiteți să îmi exprim față de dumneavoastră profunda recunoștință“.

Înaintea discursului, Sigurd Curman, președintele Academiei Regale Suedeze, a făcut următoarele observații:

„Herman Hesse a dus propria luptă împotriva microbilor sufletului în câmpul literaturii. A lucrat devotat să ne arate, prin poemele și povestirile sale de o mare finețe stilistică, felul în care ne putem ridica din mlaștini. El a trimis către noi motto-ul Tânărului Joseph Knecht din *Jocul cu mărgele de sticlă: Transzendieren!* (Transcende! n.trad.). Avansează, mergi mai sus, cucerește-te pe tine însuți! Pentru că a fi om înseamnă a suferi o ruptură de nevindecat, a fi împins deopotrivă către bine și către rău. Vom dobândi armonia și liniștea numai când vom ucide egoismul din noi. Acesta este mesajul lui Hesse către lumea acestei epoci răvășite, răsunând de gemetele vanității și la Est și la Vest. Mai ales Hesse este răsplătit cu Premiul Nobel în calitate de filosof profund și de critic acid al societății contemporane prin povestirile sale“.

Din *Nobel Lectures, Literature 1901-1967*, Editor Horst Frenz, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1969
Copyright © The Nobel Foundation 1946

Traducere de Horia Gârbea

Dureri înăbușite

Cititorilor români Hermann Hesse le este cunoscut mai cu seamă ca romancier, autor, în primul rând, al unor capodopere ca *Lupul de stepă* sau *Jocul cu mărgele de sticlă*. (Merită notat că acest din urmă titlu a devenit chiar, în timp, o sintagmă curentă în vulgata literaților de la noi. E un fenomen de propagare firesc, care se petrece cu multe din marile cărți ale marilor scriitori, de la, dacă vreți, *Desenul din covor la Bartleby* și de la *Portretul artistului la tinerețe la Zgomotul alb*). Hesse însă a scris mult mai mult. Si în mult mai multe registre. O simplă consultare a bibliografiei sale complete ar dezarma pur și simplu orice inteligență comodă. E de înțeles, în aceste condiții cantitative, că, în ciuda admirabilelor lor eforturi, traducătorii și editorii de la noi n-au prea putut ține pasul. Avem, desigur, *Narcis și Gură-de-Aur*, avem *Siddharta*, avem *Knulp*, *Demian* și alte câteva avem nuvelele lui, încă din 1967 (datorate lui Lazăr Iliescu și postfațate de Ion Negoițescu), dar nu știu să existe, de pildă, în românește vreo placetă, fie ea și una extrem de selectivă, care să conțină versurile scrise de Hesse. Or, măcar ca volum, opera poetică a acestuia e de-a dreptul copleșitoare.

Activ, cum spuneam, în conștiința cititorilor români prin capodoperele sale, Hesse mai are, în raport cu aceștia, un atu (e adevărat, indirect și de natură interpretativă). Când critici ca Nicolae Manolescu sau Ov. S. Crohmălniceanu au descoperit la finele deceniului al optulea imaginea unui Sadoveanu profund, spiritualizat, ezoteric, livresc, umanist, unul dintre termenii de comparație cei mai la îndemână a fost chiar Hesse (alături de Thomas Mann și Ernst Jünger). Până atunci, autorul *Durerilor înăbușite* fusese considerat mai degrabă un peisagist spontan, traditionalist convins, și, în tot cazul, un eretic față de norma romanului modern european. Numai că modernitatea, aveau s-o arate în

detaliu destui exegeti, nu se reducea la reformatori radicali de felul lui Proust sau al lui Joyce. Ea avea, inherent, si o latură aşa-zis conservatoare, orientată mai degrabă într-un sens moral decât într-unul formal, și destul de sceptică față de inovațiile de structură. Problematizând arhetipal condiția umană, această modernitate alegea să oculteze cu dezinvoltură, de cele mai multe ori, condiția romanului, cu modalitățile și tehniciile lui.

Paralela aceasta, între Hesse și Sadoveanu (care, pe deasupra, erau întru totul contemporani), nu e numai decât una strategică, aşa cum de prea multe ori se întâmplă să fie trimiterile erudite ale criticilor. Cititorii vor avea prilejul să constate ei însăși, cu aceste *Povestiri* în față, că atmosfera, muzicalitatea, sensibilitatea, uneori și temele îi apropie pe cei doi mai mult decât ar fi fost de bănuit. Se vor simți foarte familiari cu aerul prozelor scurte ale lui Hesse și abia într-un târziu își vor da seama de ce. Există, în toate aceste bucăți, un elan moral care nu eșuează în rechizitoriu. Hesse gândește lumea în termeni conflictuali, e drept, dar o scrie și o descrie numai în perioadele de armistițiu. În plină iarnă, deopotrivă de cruntă pentru animale și pentru oameni, un lup rătăcit de restul haitei se apropie periculos de mult de marginea unui sat. Va fi atacat, rănit, în cele din urmă ucis cu lovitură de ciomag și purtat spre vatra așezării. În agonie va simți, poetic aproape, frumusețea nopții în liziera pădurii, o va trăi cu totul, organic, încântat de ea. Ceea ce văd ochii lui ar putea mântui lumea (așa cum credea un alt mare prozator). Si probabil, pe el, îl va și mântui. Nu și pe cei care-l schingiuiesc și pe care întregul spectacol îi lasă perfect indiferenți. Este ceea ce se întâmplă în prima povestire de aici, *Lupul*, datând din 1903. Hesse are finețea de a pleda implicit în favoarea fiarei folosind numai argumentul estetic. Ca din întâmplare, rândurile acelea sunt, literar vorbind, de o eleganță acaparantă.

Morală e totdeauna una înaltă, superioară convenției sociale și etichetei de salon. Nu e de mirare, Hesse fiind nepot (și fiu) de misionari creștini care au activat în India. A călătorit chiar el acolo, în îndepărțatul Orient, căutând în imaginea idealizată a locului soluții pentru propria criză existențială. Greu de numit, aceasta, în termeni precisi. Un prim diagnostic din adolescență fusese acela de melancolie. Rudimentar, desigur, din punct de vedere medical, însă încărcat de istorie (e de ajuns să ne amintim splendidul tratat

al lui Robert Burton, *Anatomia melancoliei*, publicat la începutul secolului al șaptesprezecelea). Si mai bine i s-ar potrivi o altă sintagmă, și ea puternic marcată cultural, *taedium vitae*. O și folosește, de altfel, într-o nuvelă din 1908. Povestind-o pe scurt, nu risc să stric surpriza, de vreme ce elementul neașteptat, aici, nu vine nicidcum din scenariu. Ce se întâmplă e destul de banal. Un *coup de foudre* teribil, adolescentin s-ar putea zice, al unui Tânăr de treizeci de ani pentru o frumoasă domnișoară din München sfărșește prost. Aceasta se dovedește a nu fi nici pe departe făptura imaculată din visurile naratorului, ci o midină ca oricare alta, disponibilă la flirturi și gata să plece la prima tentație. Eventualul conflict dintre cei doi pretendenți se stinge, bineînțeles, de la sine. Idealistul pleacă învins din tocul petrecerii, plănuind, nu cu mare entuziasm, o sinucidere căreia nu-i va da curs în cele din urmă. Atins de *sila de viață* (care se întâlnește în chipizar cu o la fel de acută *silă de moarte*), acesta intră într-un anticariat și își cumpără, fără să se uite la bani, *Ezoteria* faimoasei doamne Blavatsky. O carte pe care știe că n-o va citi sau, în orice caz, n-o va citi cu folos. Mult mai eficientă, terapeutic, se dovedește, insinueză el într-un rând, proza lui Balzac. Ficțiunea (de bună calitate, neapărat) întrece orice doctrină. Ea salvează cu adevărat sufletul pe care teozofia, clamându-l încontinuu, îl uită de fapt.

Chiar și atunci când nu e luată în serios. Emblematică e o altă secvență, scurtă și ea, intitulată *Seară literară* (proza aceasta datează din 1913, când deja Hesse își făcuse un mic renume în lumea literară germană). Ca ton, are ceva molièresc. Până la un punct numai, căci spiritul caustic al autorului nu-și alege victimele. Nici burgherii nu scăpă, dar nici protagonistul (omonim cu autorul). Invitat să susțină o lectură din propria operă într-un orășel, Querburg, populat de cetăteni aparent foarte curioși, acesta are surpriza să constate că, în realitate, nimănuia nu-i pasă de scrierile sale. Ba mai mult că nimeni, absolut nimeni, nu i-a citit vreodată măcar un vers. Puținii participanți la eveniment au nimerit acolo în speranță că, într-un fel sau altul, ciudatul oaspete va anima atmosfera. Săcul e înregistrat cu humor, dar e înregistrat. Inerția cum sunt, oamenii aceia nu-s îndrăguiesc în fond rău intenționată. Inapetența pentru literatură nu e și nu va fi, în față nici unei instanțe pământești sau divine, un păcat.

Dimpotrivă, păcat avea să devină, peste puțin mai mult de două decenii, literatura însăși, aşa cum urma să-și dea seama chiar Hermann Hesse, a cărui operă va fi oprită de la publicare de către regimul nazist. Până atunci, schițele lui distopice (cum e *Dacă războiul mai fine doi ani*, scrisă către finele Primului Război) vor menține în permanență în scenariul lor un posibil debușeu.

Cu anumite excepții, nesemnificative în ansamblul acestor două volume, însușind douăzeci și patru de povestiri, Hesse pare să-și conceapă proza scurtă în termeni uimitor de nesofisticată. Neglijând în mod voit atracția reportajului (*Din copilarie* s-ar fi putut preta și unei astfel de abordări) și acordând toate privilegiile, în exclusivitate aproape, emoției. Nu speculează și nu se pierde în teorii. Atenția lui e îndreptată asupra sinelui, cu o consecvență care de obicei le e specifică poeților. Nici măcar natura, surprinsă în liniile ei cele mai subtile, nu e exploatată digresiv. Fiindcă atunci nu tabloul ca atare reține atenția, ci execuția. Cu alte cuvinte, frazele. De o acuratețe care, chiar în traducere, se păstrează inalterată. Durerile sunt înăbușite prin stil.

COSMIN CIOTLOȘ

Cele mai frumoase povestiri

*

Lupul

Nicicând iarna nu mai fusese atât de cumplită de geroasă și de lungă în munții francezi. De săptămâni, aerul era limpede, sticlos și rece. În timpul zilei, câmpii piezișe de zăpadă, albe ca laptele, se întindeau la nesfârșit sub cerul de un albastru intens; noaptea, pe deasupra lor trecea luna, limpede și mică, o lună cumplită, geroasă, cu luciu galben, a cărei lumină puternică devinea albastră și tulbure pe zăpadă și semăna cu o întrupare a gerului. Oamenii evitau orice drum și mai cu seamă înălțimile, lâncezeau și rosteau vorbe de ocară în colibele satului, ale căror ferestre roșii noaptea păreau fumurii pe lângă lumina albastră a lunii și se cufundau curând în întuneric.

Erau vremuri grele pentru animalele din regiune. Cele mai mici înghețau cu duiumul, chiar și păsările erau doborâte de ger, iar leșurile slabe cădeau pradă uliilor și lupilor. Dar și aceștia sufereau îngrozitor de frig și de foame. Trăiau acolo numai câteva familii de lupi și nevoia le-a împins să se apropie și mai mult între ele. În timpul zilei nu ieșeau împreună. Ici și colo rătacea câte unul pe zăpadă, slab, flămând și la pândă, fără zgomot și sperios ca o nălucă. Umbra lui subțire aluneca pe lângă el pe suprafața ninsă. Își întindea botul ascuțit în vânt adulmecând și, din când în

când, lăsa să se audă un urlet uscat, chinuit. Seară însă, ieșeau cu toții și se adunau, urlând răgușit, în jurul satelor. Acolo, vitele și păsările erau bine păzite și în spatele obloanelor groase așteptau puști. Araorei aveau parte de câte o pradă neînsemnată, un câine, de pildă, iar doi din haită fuseseră deja împușcați.

Gerul mai stăruia. Adesea, lupii zăceau laolaltă fără să se miște, îngândurați, încălzindu-se unul pe celălalt, și pânădeau neliniștiți pustiul lipsit de viață până când vreunul, torturat de chinurile cumplite ale foamei, sărea dintr-o dată scoțând un urlet înfiorător. Atunci toți ceilalți își îndreptau boturile spre el, tremurau și începeau să urle împreună, cumplit, amenințător și cu jale.

În cele din urmă, câțiva din haită s-au hotărât să pornească în pribegie. În zori, și-au părăsit bârlogurile, s-au adunat și au adulmecat neliniștiți și temători aerul înghețat. Apoi s-au îndepărtat iute, toți în același ritm. Ceilalți au rămas privind în urma lor cu ochi mari, sticloși, au făcut câteva zeci de pași, s-au oprit nehotărâți și dezorientați și s-au întors încet, în vizuinile goale.

Pribegii s-au despărțit la prânz. Trei au luat-o spre răsărit, îndreptându-se spre partea elvețiană a munților Jura, ceilalți și-au continuat drumul spre miazați. Cei trei erau animale frumoase, puternice, dar îngrozitor de slave. Pântecelcele supt, deschis la culoare, era subțire ca o curea, coastele le ieșeau în afară, aveau boturile uscate și ochii larg deschiși și deznađăjduiți. Câteștrei au ajuns departe în Jura, a doua zi au capturat un berbec, într-o treia, un câine și un mânz și au fost hătituiți cu furie, din toate părțile, de oamenii locului. În ținutul bogat în sate și orășele, s-au răspândit spaimea și ura față de neobișnuitii intruși. Sania poștei a fost înarmată, nimeni nu mai mergea dintr-un sat în altul fără pușcă. În locurile acelea străine, după o asemenea pradă, cele trei animale se simțeau în nesiguranță, dar și în largul lor, totodată; au devenit și mai îndrăznețe decât fuseseră vreodată la

ele acasă și s-au năpustit, ziua-n amiază mare, în grajdul unei ferme. Mugetele vitelor, trosnetele îngrăditurilor de lemn făcute țăndări, tropăitul copitelor și o respirație fierbințe, nesățioasă au umplut locul îngust și cald. Însă de data asta, au intervenit oamenii. Fusese promisă o recompensă pentru lupi și curajul țăranilor sporise. Și au omorât doi dintre ei – unuia i-a trecut un glonț prin gât, celălalt a fost ucis cu securea. Al treilea a scăpat și a alergat până când s-a prăbușit în zăpadă, pe jumătate mort. Era cel mai Tânăr și cel mai frumos dintre ei, un animal mândru, sprinten și cu o forță extraordinară. A zăcut mult timp, gâfăind. Cercuri roșii ca săngele i se învârtejeau în fața ochilor și, din când în când, scotea un geamăt șuierat, de durere. O secure îi nimerise spatele. Și-a revenit totuși și a reușit să se ridice din nou. Abia acum și-a dat seama căt de departe alergase. Nicăieri nu se mai zăreau oameni sau case. Chiar lângă el se înălța un munte imens, acoperit cu zăpadă. Era Chasseral. S-a hotărât să-l înconjoare. Chinuit de sete, a luat câteva îmbucături din crusta înghețată, tare, de zăpadă.

De celălătă parte a muntelui a dat numai de către seara. Era către seara. A așteptat într-o pădure deasă de brazi. Apoi s-a furișat cu băgare de seamă pe lângă gardurile grădinilor, luându-se după miroslul de grăduri calde. Nu era nimeni pe drum. Șovăitor și întărătat de poftă, a privit clipind printre case. Atunci s-a auzit o împușcătură. A ridicat capul brusc și a luat-o la fugă chiar când a bubuit al doilea foc. Îl nimeriseră. Într-o parte, pânteceltele albiciose îl era mânjat cu sânge care se prelingea încontinuu, cu stropi mari. A izbutit totuși să scape, fugind în salturi mari, și să ajungă la pădurea de pe celălătă parte a muntelui. A așteptat o clipă ascultând atent și a auzit glasuri și pași apropiindu-se din două direcții. A privit cu spaimă în susul muntelui. Era abrupt, împădurit și greu de urcat. Totuși, n-avea de ales. S-a cățărat gâfăind pe versantul abrupt, în vreme ce de-a lungul muntelui se învălmăseau înjurături, comenzi și lumini de felinare. Lupul rănit a urcat

tremurând prin semiîntunericul pădurii de brazi, în timp ce săngele cafeniu îi șiroia încet, dintr-o parte.

Frigul se muiase. Înspre apus cerul era cețos și părea să vestească ninsoare.

În cele din urmă, lupul istovit a ajuns sus. Se afla acum pe o întindere de zăpadă ușor înclinață, nu departe de Mont Crosin, mult deasupra satului din care scăpase. Nu simțea foamea, ci numai o durere nelămurită, săcâitoare, de la rană. Din botu-i atârnând s-a auzit un lătrat slab, bolnav, inima îi bătea greu și dureros și simțea mâna morții apăsând-o ca o povară nespus de grecia. Un brad singuratic, cu coroana bogată, îl ademenea; s-a așezat acolo privind tulbure în noaptea cenușie de omăt. A trecut o jumătate de oră. Apoi, pe zăpadă s-a răspândit o lumină roșie, mată, ciudată și moale. Lupul s-a ridicat gemând și și-a îndreptat capul frumos înspre lumină. Era luna care se înălța dinspre sud-est, uriașă și roșie ca săngele, și care urca alene pe cerul tulbure. De multe săptămâni nu mai fusese atât de roșie și de mare. Privirea tristă a muribundului a rămas întuită la discul mat al lunii și un urlet slab s-a înălțat dureros și stins în noapte.

S-au apropiat lumini și pași. Tânărani cu paltoane groase, vânători și calfe purtând căciuli de blană și jambiere butucanoase înaintau greoi prin zăpadă. S-au auzit chiote: lupul muribund fusese descoperit; au tras două focuri asupra lui și amândouă au dat greș. Apoi au văzut că era pe moarte și s-au năpustit asupra lui cu bâte și cu ciomege. El n-a mai simțit nimic.

L-au cărat, cu oasele frânte, la vale, spre St. Immer. Râdeau, se grozăveau, erau bucuroși gândindu-se la rachiu și la cafea, cântau, înjurau. Nici unul nu vedea frumusețea pădurii ninse, nici strălucirea câmpiei montane și nici, plutind peste Chasseral, luna roșie a cărei lumină slabă se frângea pe țevile puștilor lor, în cristalele de zăpadă și în ochii stinși ai lupului ucis.

(1903)

Din copilărie

De câteva zile, pădurea cafenie din depărtare are o licărire veselă de verde crud; pe Lettensteg am găsit astăzi întâia primulă, pe jumătate înflorită; norii ușori, de aprilie, visează pe cerul umed și limpede, iar ogoarele întinse, abia arate, sunt de un cafeniu atât de strălucitor și se oferă cu atâtă nerăbdare aerului călduț, de parcă ar jindui să zămislească, să rodească și să-și pună la încercare forțele mute în mii de muguri verzi și de mlădițe care se înalță – să simtă și să dăruiască. Toate sunt în aşteptare, toate forfotesc, toate visează și răsar într-o delicată febră a devenirii care îndeamnă bland la grabă – mugurul spre soare, norul spre pământ, iarba fragedă spre văzduh. În fiecare an la vremea asta, eu stau la pândă cu nerăbdare și dor, de parcă ar trebui ca o clipă anume să-mi arate minunea renașterii, de parcă ar trebui să se întâpte să văd o dată, pe de-a-ntregul, o oră în sir, dezvăluirea forței și a frumuseții și să înțeleg și să trăiesc felul în care viața țâșnește râzătoare din pământ și deschide ochi mari și tineri spre lumină. Si tot an de an minunea revarsă sunete și miresme trecând pe lângă mine, iubită și adorată – și neînțeleasă; este deja aici și eu n-am văzut-o venind, n-am văzut cum plesnește învelișul seminței și nici primul fir gingaș tremurând în lumină. Dintr-o dată, sunt

flori peste tot, copacii strălucesc cu frunzișul lor luminos sau plini de flori albe și spumoase și păsările se avântă fericeite, descriind arcuri desăvârșite prin albastrul cald. Minunea s-a împlinit, chiar dacă eu n-am văzut-o, pădurile se boltesc și vârfurile munților îndepărtați te cheamă și este vremea să te înarmezi cu cizme, geantă, undiță și cele trebuie inciose pentru vâslit și să te bucuri cu toate simțurile de primăvară care, de fiecare dată, este mai frumoasă decât oricând și care, de fiecare dată, pare să treacă mai repede. Cât de lungă, cât de nesfârșit de lungă fusese o primăvară demult, pe când mai eram un băiețandru!

Și când ceasul o îngăduie și inima mi-e veselă, mă întind în iarba umedă sau mă cățăr pe primul trunchi mai vânjos, mă legăn pe crengi, adulmec parfumul mugurilor și cleiul proaspăt, văd păienjenișul de ramuri, de verde și de albastru încâlcindu-se deasupra mea și pășesc în vis, ca un oaspete neauzit, în fericita grădină a copilăriei mele. Se întâmplă atât de rar și este atât de încântător să ajungi dintr-un avânt din nou acolo și să respiri aerul limpede al dimineții din copilărie și să vezi din nou, pentru câteva clipe, lumea aşa cum a ieșit din mâinile Domnului și cum am văzut-o cu toții în copilărie, când minunea forței și a frumuseții creștea chiar în noi.

Când copacii se înălțau atât de fericiți și de semeti în văzduh, când narcisa și zambila răsăreau în grădină strălucind de frumusețe, iar oamenii, pe care îi cunoșteam încă atât de puțin, erau atât de blâzni și de buni cu noi fiindcă mai simțea pe frunțile noastre netede suflarea divină despre care noi nu știam nimic și pe care am pierdut-o, fără să vrem și fără să știm, în graba creșterii. Ce băiat sălbatic și neastâmpărat am fost, câte griji și-a făcut tata cu mine, încă de când eram mic, și cât s-a temut și a suspinat mama! – și totuși, și pe fruntea mea a fost o strălucire divină și ceea ce priveam era frumos și viu, iar în gândurile și în visele mele, chiar

dacă nu erau defel cucernice, intrau și ieșau înfrățindu-se îngeri și miracole, și basme.

De miroslor ogorului proaspăt arat și de verdele germinând al pădurilor se leagă, din copilărie până acum, o amintire, care mă bântuie în fiecare primăvară și care mă face să retrăiesc timp de câteva ceasuri acele vremuri, pe jumătate uitate și neînțelese. Si acum mă gândesc într-acolo și voi încerca, dacă este cu putință, să povestesc despre ele.

În odaia noastră de dormit obloanele erau închise și eu, culcat în întuneric, eram pe jumătate treaz, îl auzeam pe frațele meu mai mic respirând zgomotos și regulat și iarăși mă miram că, având ochii închiși, vedeam în locul beznei negre numai culori, cercuri violete și de un roșu întunecat, care se tot lărgeară și se topeau în întuneric și care se reinnoiau încontinuu, izvorând de undeva de dinăuntru, fiecare având pe margine o dungă subțire, galbenă. Ascultam atent și vântul care venea dinspre munte în rafale căduțe și leneșe și scormonea molatic prin plopii mari și care, din când în când, își lăsa toată greutatea pe acoperiș, făcându-l să suspine. Din nou, îmi părea atât de rău că noaptea nu le era îngăduit copiilor să rămână treji și să iasă afară sau măcar să stea la fereastră și m-am gândit la o noapte când mama uitase să închidă obloanele.

Mă trezisem în toiul nopții și mă duseseșem șovăitor la fereastră, iar dincolo de ea era ciudat de multă lumină, nici-decum un întuneric de nepătruns, ca moartea, cum îmi închissem. Totul arăta searbăd, șters și trist, nori mari gemeau pe cuprinsul cerului și munții negri-albăstrui păreau să zboare o dată cu ei, de parcă tuturor le-ar fi fost teamă și fugeau din calea unei mari pimejdii. Plopii dormeau și păreau vlăguți, ca și cum ar fi murit sau le-ar fi fost răpită lumina; în curte erau, ca de obicei, banca, jgheabul fântânii și castanul cel Tânăr, și ei